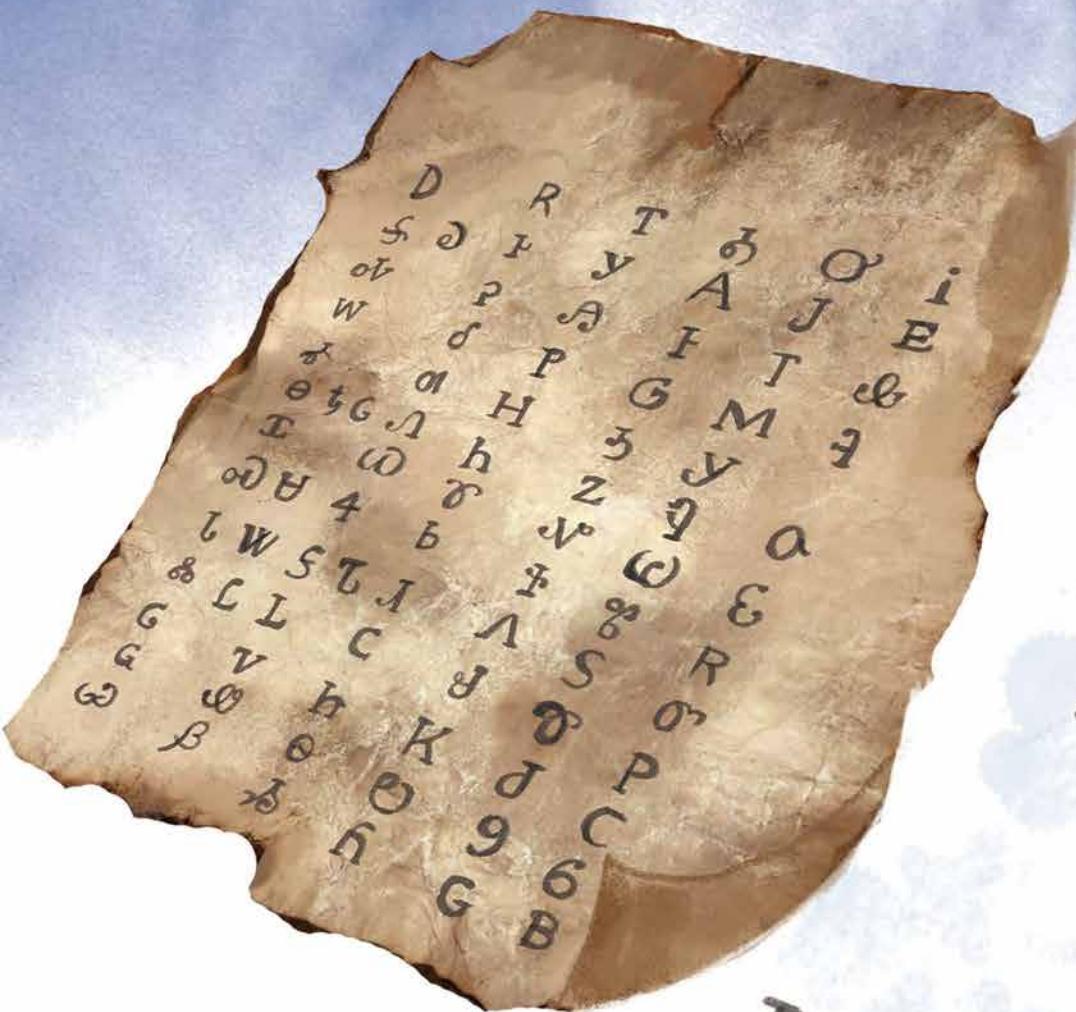

原住民族語言研究中心105年族語讀本

na vira' na merarengay

會說話的葉子

-初鹿卑南語-
林進星 譯

給讀者的話

原住民族語言研究發展中心（語發中心）自 2014 年 6 月成立兩年半，進行臺灣原住民族語言研究，辦理公開族語活動，已逐漸在國內外引人注意。其中，「族語讀本編譯」是一項具有多重意義的創舉，從語發中心選定故事撰寫中文文稿，到邀請熟稔族語、擅長書寫的族人譯者進行翻譯錄音以及想像力豐富的電腦繪圖師進行繪圖，再回到語發中心進行編排印刷，都一步步正在帶領臺灣原住民族轉型，從口語社會成為也能全面文字化的書寫社會。

談主題，「族語讀本編譯」企圖用臺灣十六族語逆寫西方，解讀西方；2015 年端出歐洲法國經典短篇小說《小王子》，2016 年《會說話的葉子》則超前華語出版界，讓一名美國印地安切羅基族人塞闊雅（ Sequoyah ）為族人創造書寫符號的故事首先披掛族語踏上了寶島。談過程，「族語讀本編譯」是族人譯者自我培訓，學習創造的舞台，不僅語言轉換困難 — 西方的想像及社會該怎麼用臺灣原住民的語言轉譯？印地安、切羅基族、條約、聯合政府 … 這些要怎麼翻成族語？ — 書寫體例也十分不穩定 — 該不該大寫？引號怎麼用？用半形還是全形？何時應該斷句？ — 種種問題蜂擁而至，使得不論是翻譯或寫作編輯，語發中心和族人都像踩在未知的領域，十分戰競，甚至不知如何是好。好一條刺激卻又不能（也不願）回頭的道路！談成果，一本本讀本精裝品陳列在桌上，既是族語師資可以利用教學或自修的材料，更是族語譯者彼此對話、思考又挑戰的無形空間，深化族語書寫的程度，豐富它的歷史。從主題、過程及成果來看，語發中心的「族語讀本編譯」著實非常精彩。

原住民族委員會及教育部於 2005 年會銜發佈的「原住民族語言書寫系統」以及原住民族委員會於 2014 年以原民教字第 10300268971 函頒的「原住民族語言標點符號使用原則」是本項工作的兩大參考依據。十六族語譯者使用的符號必須符合書寫系統，如有例外（以外語借詞佔多數）則加註說明，同時也須依據標點符號使用原則編輯文稿。然而，族人譯者們雖然可以掌握符號，對書寫成文還很陌生，數位化時代的鍵盤輸入法又更進階，因此時常出現沒有適當空格、半形及全形符號混用、大小寫原則不一致、斜體單雙引號紛紛出籠或出現羅馬符號書寫不會有的頓號（、）、書名號（《》）、間隔號（•）等情況，使得整篇文章讀起來格外辛苦，十分不符合一般使用羅馬書寫符號的著作慣例。若將十六族花招百出的情況兜在一塊兒，恐怕降低族人及非族人讀者對族語文書的信心及興趣。

因此，以 2016 年《會說話的葉子》整套讀本為例，語發中心編輯團自回收譯稿後，分別於 11 月及 12 月經過一修、二修，和譯者或信件或電話或面談一來一往，才確定文稿體例，而且從二度或三度回收的文稿中，都發現混亂的情形有所改善，可見族人譯者能吸收成長，族語文章體例穩定的一天確實指日可待。以下列舉《會說話的葉子》的體例標準：

1. 全文使用 Times New Roman 字型，半形字體，且段落起首縮行（約四格）。
2. 所有標點符號後均空一格。
3. 除依據「原住民族語言標點符號使用原則」使用八種標號外，亦使用：

- a. 冒號 (:) 標示引語、說明、介紹或舉例。[可從文章脈絡與賽夏族語長音標示「:」區隔。]
 - b. 雙引號 (“...”) 標示說話、專有名詞或具有特殊意義的名詞。為區隔標族語清喉塞音的符號「 ’ 」 (國際音標讀音為 /ʔ/) ，不使用具有相同功能且流行於英國或南非地區的單引號 (‘...’) 。
 - c. 斜體標示書名或條約。
 - d. 粗體標示故事重要人名。
4. 字母大小寫情況包括「全篇小寫」、「全篇字首小寫但專有名詞（人名或地名）大寫」、「全篇字首及專有名詞均大寫」等三種原則，依據各族譯者書寫習慣選擇，並適用全文。

臺灣原住民族語成為書寫語言的歷史雖然可自十七世紀說起，真正進入族語全面文字化的階段卻是近代才開始。主題場域還侷限（如聖經翻譯、教材編纂、教育部文學創作獎），對話空間也待建立。然而，族人只有經過一次次書寫練習，才會更加熟悉符號及書寫體例；也只有利用一篇篇翻譯創作不斷對話，才會實驗出真正的族語書寫共識，逐漸穩定書寫的傳統。這就是語發中心的努力及期待。我們不只是要端出教材；也不只是透過每一年的主題，實驗族語創作或介紹新知。我們真正期待的，是利用每一次合作與創作，讓族人在語發中心的舞台上逐漸形塑出最美的書寫姿態，讓自己的部落文化從沒有文字的傳統社會，穩穩當當地成為也能用書面語溝通的現代社會。這就是語發中心「族語讀本編譯」的創舉。

Yedda Palemeq (語發中心執行長)

tu ngai kana venavalray patalru

i ini mu tu vativatiyan za trau a Yuancumin, mau tu vativatiyan kana yuancumin 'atayan.

tu iyupaw kana United Nations mu, i rukurukup na Yuancumin peniya tu pinitrawan mu, karuwa tuluwa oku pituwa kuzulr kuzaw. melak za nanema pasēndo tu pinitrawan i rukurukup, temepi' kazu kana makapitulr misama' za zuwaya kana natal, karuwa lruwatra kuzulr na marekamelrimelri na 'atayan.

kazuwan na Yuancumin 'atayan mutualrased za vati, senay, tinenun line'utr, tiniktik na kalritr zi trinatruri na danapan liveng. pakalrazam za tu kinasayhuwan zi tu inelrangan kinakawangan, uniyan za kukuwayanan za tilir zi za aiyupan tatalilran.

ini na trau na Yuancumin mu, vaaw kazu a pakangaway harem za zuwaya leman misama' 'am i Amerika. kitalrased kanintaw kezang tu asalraw venavalray tu inelrangan kinakawangan kantu 'atayan. tu veliyasaw na ngai na "uniyan za kakuwayanan za tilir zi za aiyupan vavalrayan na yuancumin 'atayan," maruwa paresaresan za tu kinayanan kanantu 'atayan kana trau na muasalr kemay i Europe.

harem, na maraatrastras na kawi na valri'as i America i California zi na pinarahan a 1890 'ami na kanatal kawikawi koyēng mu tu pungadanay kantu ngadan. pinuwayan ziya kana kuwohuēy tusukuwan za tu zazek kana makatras na tiniktikan tinutrawtrau. tu yubing kana America pupana za muketrep misama' za iwaya fen tu trima' na kitti, i itras mu tinutrawtrau za kanantu mudingan. say i zaya Africa na kanatal i Liberia na Mande 'atayan tu tilir kana Wyeth na ngai mu iturus kantu tatalilran, maw lra na tu 'udar na Creek 'atayan?

i eman i intaw ziya maw?

1765~1770 'ami: pinialrak i Tennessee.

1790 'ami: kurelrang kani tainataw muasalr mukuwa kazuwa i Georgia, pureha menadanadam za dadawayan za emaeman kana paysu.

1800 'ami: kiruwaday i punapunan i tainataw.

1809 'ami: pureha kanantu kiyangkiwan.

1812~1814 'ami: matengetengez zi tu putuhitayaw.

1815 'ami: mi'azin zi mialrak.

1819 'ami: muasalr mukuwa kazuwa i Alabama.

1821 'ami: piya kanantu kinengkiwan.

1822 'ami: pilralrang kantu alrak na vavayan mukuwa i Arkansas.

1824 'ami: vinerayan za pakasahar kantu pinarevuwa'.

1828 'ami: pupana kana 'atayan sinbung na palrivak.

1829 'ami: pizaya muasalr mukuwa kazuwa i Oklahoma.

1830 'ami: puvalray demepu kana kuret kana uwaasalran na trau na Indian na soto kana America.

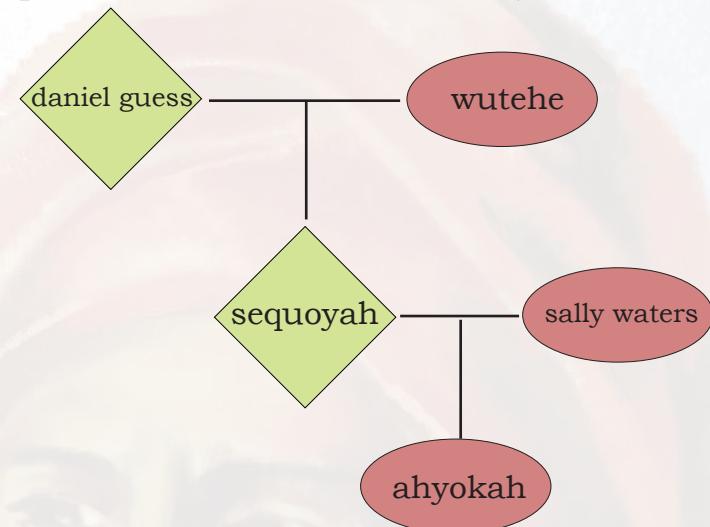
1838~1839 'ami: na dalan na trinatrangisan zi pinazikuzikuran kana zinekalranan.

1840 'ami: puwalrang parahan kana sēhu na mukasa demikes mapiya.

1842 'ami: mukuwa i Mexico miya'a kantu zinekalranan na muasalr kazu zi na ngai na melremes.

1843 'ami: minatray i Mexico adalrep za makawalu tu 'ami.

i intaw mu i **Sequoyah**, a lawuz Cherokee 'atayan kana Indian tu pinitrawan, ta iyupaw ziya piyalusu...

na vira' na merarengay
tu inukasakasa kivaaw kana 'atayan na dare' i Amerika

karuwa kana 'ami a 1770, harem na kaazu i makalawuz i Amerika na Indian 'atayan mu, malrazam lra kana pakangaway kana saleman misama' 'ami misudang kemay i Europe muasalr zuwa i Amerika na vulralretri' an tu pinitrauwan. maramawmawa tu anger kanazu na kaazu i makalawuz makakedet i Amerika na lruwatra Indian 'atayan na Chickasaw, Cherokee, Choctaw, Creek zi Seminole mu, naheni na trau na muasalr zuwa mu tu karesanaw za tu lavang za 'eminava.

kemay awatr na Intian mu, mikakuwayanan za marekaira mereka'inava kana tu 'udar tu 'ali' an. na zuma 'atayan na Intian lra na trau kana British, France, Spain lra mu, maresan za kakuwayanan za 'inavayan pu'atraran sasepadan. tu vineray za demaway za 'emazi na dare', inta na trau mu, mitrepa ta za nana'uwan tuwalre'ayan kema. muramawan za maruwaya ta mukasakasa kivaaw kana dare' mu, ta karasepasepadaw na dare' mu kakuda ziyamaw kema.

kemani zi nazu na lruwatra na 'atayan kana Indian mu, mukasakasa kana trau na muasalr zuwa kemay i Europe kivaaw kana dare' i Amerika, muasalr mukuwa kazuwa kana tu kaazuwan kana Indian. tu na'una'uway nazu na Europe tu siyakay, kipaysuhan, dadikesan za lremak kana trau, palalisiyan, zi kipatakesi kana tu pinarahan kana dēndosi na takesiyan. nazu na 'atayan mu merarengay kanantu kangaiyan zi muvaaw kana 'a'alrupan, matrimatrima' mare'azi'azin kana trau na kemay i Europe. mereka'inava nu eman, nu eman mu matengetengez, tu kireeman mu marayas muvalivalis.

tu pinialrakan kani Sequoyah a azu kana 'ami. tu kinazuwan kantu 'atayan na Cherokee mu, mipalruwan kana zinanuman na Mississippi, mutukazuwa za 'atayan za lawuz Cherokee zi za zaya Cherokee kema. halra na sawariyan lra mareseneseneng zi, maresan ziya tu piningayan nu kematay mu, marekamelri lra tu wuvaawan zi tu kemakezeng. tu iyupaw kana trau na British mu, karuwa saya kuzaw nanema kuzulr tu pinitrawan kana lawuz Cherokee kema.

tu pinialrak zi tu rakaz kantu nirangeran

tu inupangtra'an na zekalr ni Sequoyah mu patrepa i Tennessee i Amerika, tu ngadan kana tinareEnglish mu, i **George Gist** tu kangadanan kana Cherokee mu, i Sequoyah kema. i temamatuw mu, tu aynoko kana Cherokee zi Europe, mingadan kani **Nathaniel Gist**. i tainataw mu, tu mawan kana Cherokee, mingadan kani **Wutehe**. makiteng ziya i Sequoyah mu, tu uverukay lra ni temamataw, maw i tainataw na paka'izang kantaw. melak i tainataw kana kiyakarukarunan kana kuwang kana timra zi matuvalivalis kana kalrit kantu zinekalranan. na kalrit lra mu, tu niwananay kana trau na kemay i Europe. maw na vavulayan na kalrit zi ma'ara'raw a trau tremima', pure'inava tu iyaniwan.

a makiteng ziya i Sequoyah mu, kurekamelri za zuma za lralrak, amtreh zi emangeanger za zuma za 'azi maresaresan. ulra a parasan mukuwa penetrira mu, mavuli' tu tuzu na saya, venare' zi 'azi muwai muukes, kemay kanizu mu matripu' zi tremipatripalr nu kemakawang, 'azi kalre'ayan kimaraihi kantu lralrang. kemazu zi nu kazu i ruma' i tainataw mu, puwalrang kana naniwanan. nu mupatraran i tainataw mu, puwalrang mena'u i ruma. maira za trau makumeng 'azi kamerarengayan, maw mu, sazu tu nirangerangeran za kurekamelri zi uwadalrapan za kakawudan.

karuwa makavetra'an tu 'ami ni Sequoyah mu, tu pilralrangaw ni tainatuw muasalr piyakezet mukuwa kikazuwa i Georgia. kemay kanizu mu, pureha menadanadam za dadawayan za emaeman kana paysu. 'azi pidaya 'ami zi kiruwaday i punapunan i tainataw. salaw mitranguru' mianger za pakavulayan i Sequoyah, zi tu dinaway na paysu na sarasara na zanazana' zi na dalidalir za tatusukan za 'aputr mu, kamelri lra vulay, kasaharan nazu na trau na kemay i Europe. tu pukezangay kanazu na trau i Sequoyah za tiyaketikan kantu ngadan kana tu dinaway. za iyaturusan kana zuma na syhu za dadawayan. maranger kemazu iturus i Sequoyah mu, tu kudayaw na ma'ulid za kuwadakuda venalray temiketik kantu ngadan?

kamay makiteng temaraCherokee kimazazayar i Sequoyah kani tainataw. 'azi temakesi, unyan za trau panadam kinintaw za kemuda venavalray kanantu ngai kana Cherokee. arakemazuwa mitrungulran kana Europe za pinarekaapat za saya i Sequoyah zi, pakalikuzan lra mu, sayhu venavalray kanantu ngadan na George Gist na tinareEnglish zi tu tiketikanay kanantu dinaway kana paysu ne emaeman. maw mu, marayas merangerenger za nu karuwa ku venalray kananku ngadan na Sequoyah nu kaidaidan mu, kuwadakuda kana 'inava? kasemangalan pakalrazam kantu 'ali'ali'an kanini na tu rinangerangeran. kinger kanini kana vavalrayan kantu ngadan mu, tu likelikeday sasiriyay kantu 'ali'ali'an i Sequoyah, paziyaziyu ipaterateras merangeranger. 'azi ta karuwa kemazu. i eman na Indian na sayhu venavalray tu kuwayaw kantu 'ali'ali'an.

aramawana 'azi malaalup kanini na vavalrayan i Sequoyah.

kemay makiteng mena'una'u i Sequoyah kani tainataw maniwaniwan kana trau na muasalr kemay i Europe. mena'u za tu dare' kantu zinekalranan mu, ki'araw kana muasalr zuwa kazuwa na trau. a aydan ziya nazu na ma'inay na 'uringetr na vangsaran na maruwa kimatatengez kana zuma na trau kana Indian 'atayan. harem mu, 'azi kiseker kanantu kuwang timra kanazu na muasalr zuwa kazuwa na trau. merangeranger i Sequoyah za kaulra tu kinasyhuwan kanazu na muasalr zuwa kazuwa na trau. maresan tu sayhuwan kanizu na maruwa parengay kana "vira", na sayasaya na kadepu mu maruwa pakalrazam za vati za kinasyhuwan. maranger mukasa kantu zinekalranan menadanadam kana tu kinasyhuwan kanazu na trau. "nu kemanu mu, karuwa maresan naniyam kinayanan kanazu na vulralretri'an na trau," kema tu nirangeran ni Sequoyah.

'azi ziya pakaatalratalram kingkiw i Sequoyah mu, maruni a patiyupan za patatengezan i maka'ami. muramawan za dare', na Creek na 'atayan mukasa kana hitay na British, matatengez kana Cherokee zi tu hitay kana Amerika. tu putuhitayaw i Sequoyah mitrepa za melalikap menana'u. a azu kana mutuwahitay mu, mena'una'u kantu tinuma'izang melak kana "sayasaya na vira", paatez paturu za kuwadakudayan. zi mena'una'u kantu lralrang tu dikesay vakaraw na "sayasaya na vira" miyup za aeman kakema, maresan za kimazazayar kana vira'. kemazu zi pamawu ku rinangeran kema tu anger. mahelr za kadikadika muludus na patatengezan zi, muruma'a ku kingkiw kana inatalraman kema. pakalikuzan za saya 'ami misama' mu, 'azi kiseker na Creek na 'atayan mukasa kana hitay na British kana Cherokee zi tu hitay kana Amerika zi, muludus izu na patatengezan.

'azi puretatena' purekawud kantu kiningkiwan

pakalikuzan kana matengeten gez mu, palru lra kana piya'azinan tu 'ami ni Sequoyah a muruma' i Georgia. mare'azin intaw i **Sally Waters**, zi mialrak paka'izang kantu vu'enin na vavayan i **Ayoka**. kemirungetr kantu ruma' zi kana wariwari ziya 'azi maziyaazi emangeanger kantu rinangeran kiyangkiwan.

a maw ziya, temarekinger kantu zinekalranan na merarengay zi, nu kinger za saya za ngai kana Cherokee mu, tu angeraw truriyay za tililr na katrekatr kana kawi. 'azi repidan mu, mu'udung lra 'emlivat za sakuzulr lra na trinuriyan kana tililr na katrekatr. ““azi pamawu nu kemani?”” kema tu anger. sazu ziya na ngai na tatililran zi, mu'udung kantu kuwi i ngidiran unian za raretra'an lra. 'azi kalra'ayan zi say i intaw mu, 'azi pakaranger za aeman tu tinililran. rangeranger ziya za zuma za aelrangan kuwadakudayan kema tu anger.

aramawana, purekawud tu dawdawan zi zinekalranan i zekalr kana kemani kana pakirungetr i Sequoyah. pureha mupana a ngaingai na semasiri masaselru. nu amelri kuwaleng za mangua' i Sequoyah mu, kamawu na tu taramaway kana 'alra, zi tu padawulraw na kuwatrenteng na viruwa zazuwa kemuwatrenteng kanta zekalr kema na trawtrau ziya. a azu, marekakazuwan tu pinitrauwan kana muasalr kemay i Europe. na maw ziya pulodus kana patatengezan na tu sēhu kana Amerika mu, tu pa'iselay kiyami na lawuz Cherokee za uusalran piyazaya mukuwa i Arkansas, zi tu verayanay na dare' na makalawulawuz pakikazu kana vulralretri'an na trau. a maw ziya mu, 'azi muwai i Sequoyah. maw mu, mianger za mareka'inavanavaya ta zi ta ukasayay kikazu na dare' kema tu anger zi, i Sequoyah zi na zuma na zinekalranan kinger lra kanizu na ngai zi, melak za zuwaya 'ami za wari zi muasalr mukuwa kazuwa i Alabama. nazu na 'azi muwai muasalr, na kaazu ziya i Georgia tu zinekalranan mu, mianger za kamawu na maresan tu piniangeran kanazu na trau na muasalr kemay i Europe ni Sequoyah zi, muwai kinger kantu ngai zi muasalr kazu kema. kimanay i Sequoyah mu, maw tu pakarunan kanazu na trau. temilitilir pateras kana katrekatr mu, kamawu na maranger temarieman kanta kema nazu na zinekalranan. kemazu zi mupatraran a merekamelrimelri a ngai na mesaselru semasiri kani Sequoyah.

talikuzan lra 'azi pakakuwa kingekinger za keman na ngaingaiyan tu 'azin i Sally. makawud za mengua' lra tu 'azin zi, kana ka'ilremesan mu, tu elakaw nazu na trinuriyan kana tilirl na katrekatr kemasavetuvetu' tu salepanganay kana rimnang na apuy. mena'u kana tu kinaulepan za pidaya 'ami muvatri' peniya mu, apeleng tu anger ni Sequoyah. mawmau tu alrak na vavayan i Ayoka na kazu i ngidiran kanintaw. azi merengay za emaeman i Sequoyah, kana dadaman mu, muitras za eva tu pilralrangaw tu alrak na vavayan i Ayoka zi tu uverukay tu ruma'. makazinanuman makalrang kana Arkansas zinanuman zi piya'ami. padang uri auwa i Arkansas, makuwa mukasa kazuwa kana 'atayan na zaya Cherokee.

maw na ulra lra tu kiningkiwan rinangeran ni Sequoyah awlra!

tu asalraw na pakangaway na inangeran kinikarunan, na sasaya na tu ngai kana Cherokee tu kasayasayayaw venari' remeput tu irengaw, zi na saya na irengaw tu dawayanay za saya tililr. nazu na tililr mu, ulra na kinivulas kemay kana English, ulra na zuma tililr mu, nintaw pinarevuwa'. talikuzan tu azukaw tulre'ayaw tu tililr kana irengaw na Cherokee peniya mu, makawalu misama' za nanema. kazu i makadalan mu, tu panadamaw kanazu na tililr i Ayoka, 'azi repidan mu, malrazam lra kanazu na tililr i Ayoka zi, maruwa lra miyup kemasayasa tu vinalray kani temamataw na ngai na tinareCherokee. merarengay lra na katrekatr na kazu kantu lima na maretemama! mudaway lra tu rinangeran!

kasemangalan i Sequoyah zi pilralrang kani Ayoka hemilrehilr piya Arkansas, kiyalrimayan kana 'atayan na zaya Cherokee muwai kituluz kantu pinarevuwa'.

'azi paranger za nazu na zinekalranan kinger mu, 'azi puretatena' kaintaw, patateras merengay kema. tu pilralrangaw na maretemama i nganguwayan kana tu tinuma'izang i **George Lowery**, izu na tinuma'izang mu, temuzu' pakarun za papida za dawdawan zi kavangsaran tu dawayaw na pakiwmaumalran, nu tu na'uway kiwmalray zi tatena' za mipalisiyan taramawan i Sequoyah mu, uri tu tengezay pinatrayaw payas kema.

muramawan za pakatatena' kantu kinengkiwan mu, demaway za parepuwan za pana'uwan kana pakiwmaumalran i Sequoyah. na pukaisa mu, tu vilinaw i patraran kana sulray tu alrak i Ayoka, rengay temaraCherokee za pidaya tu kuwayaw nazu na kiyaumalr paatalram, tu tililranay kana katrekatr i itras tu nirengay zi mupatraran i Sequoyah, venulas tu alrak na vavayan musavak. musavak i Ayoka mena'u kantu tinililran kani temamataw mu, payas tu iyupaw mutulrulr na tinililr. nazu na kiyaumalr mu, marepana'u zi meli'atr tu matra lra, kiyah! kemuda zi keman kema. aramawana 'azi ziya pukatatena' kantu nina'uwan pinatalraman, makawud za maw nantu pinakulimayan venavusus kana marettemama kema. tivus za tu paiya'aw nazu na kiyaumalr za papida za lralrak pututemakesiyaw. tu panadamaw ni Sequoyah zi, 'emelivat za pidaya vulan mu, pana'u ziya masalr za tu pinanadaman.

kanini na parasan, maridawilr tu kinatikeziran ni Sequoyah intaw kana tu temakakesi. 'azi pakakinger za aeman tu pinazayazayar, 'azi pakana'u kantu trau. mutualrasez kana tinililran pakalrazam za aeman tu rinarengay. mareveliyaliyas matuvatuvang kana katrekatr parepidan mu, pukatatena' lra za maruwa pakalrazam za aeman tu pinazayazayar nazu na kiyaumalr. kemay kanizu puretatena' lra tu pinarevuwa'an ni Sequoyah. amelri na tinaramaw venavusus, amelri na tinaramawan kemuwaatrehng, maw na karuwa ta menadanadam kemasayhu inta na zinekalranan kema lra.

This image shows a piece of aged, brownish-yellow papyrus with irregular edges. It features handwritten text in a cursive script, possibly Demotic or Coptic, arranged in multiple rows. The text is written from right to left and includes characters such as D, R, T, A, J, O, I, E, Y, F, M, G, H, Z, Q, W, S, R, E, V, N, L, C, K, B, G, and others. The script is fluid and appears to be a personal or administrative document.

A close-up photograph of a brown leather sandal with a thick sole and a simple strap across the toe.

九

Q

5

110

W

5

W

1

3

17

tu dinaway na tilir na vavalrayan ni Sequoyah mu, maresan kana apuy na kisulretr malrap kana 'atayan na Cherokee i iyaiyan ziya.

dika zi semekaz menadanadam za aiyupan tatalilran tu zinekalranan. muelak za giing kana zaya Cherokee 'atayan gikay i Sequoyah. tu pakasaharay kana gikay za semungal kantu dinaway. padaway za kikay za demadepu za valray tu dēndosi kana Kirisetokiw i **Samuel Worcester**. paadang pupana za sēsiyo za pinatalru kana tinareCherokee. pureha pupana kana Cherokee zakazakaw sinbung tu sinvung kana Cherokee 'atayan na palrivak. ulra na zinekalranan tu patalruway nantu sinbung kana trau na kemay i Europe. maruwa pakalrazam i zekalr za ulra eman vekalan na pinazayazayar zi na kinalrazaman. sazu na 'azi ta pakadaway parevuwa' a aydan ziya mu mudaway mupangtra' lra.

kemuda lra i Sequoyah? maresan a tu kumeng, mianger za patakesiyan kana tilir za vavalrayan tinareCherokee zi mu'ivat'ivat piyaiyan ziya, zi pureha emangeanger za vavalrayan kana sugak, uwa'umayan, tu pahuwahuwan kana sēhu, kirungetr kana tu kakawangan nu kaidaidan kanantu 'atayan.

na dalan na trinatrangisan zi pinazikuzikuran kana zinekalranan

kemay kantu sibung na trau na muasalr kemay i Europe mu, malrazam za amelri lra tu lavang nazu na trau. niniyam dare' kaazu mi i kani kema lra nazu na kemay i Europe zi, merengay za uasalr ziya masalr tu kuwayaw na Sequoyah zi nazu na zaya Cherokee i makazaya i Oklahoma.

tu nirangeran ni Sequoyah mu, maw ziya na mareka' inavaya ta kana trawtrau ziya kema tu anger. kemazu zi mukasa kantu niruma'enan zi saleman misama' na ruma'enan kana Cherokee piyazaya muasalr. aramawana kazuwan na muvilin i Arkansas, ulra na muvilin ziya i makalawulawuz i Tennessee, 'ami Carolina zi Georgia. 'ilremes zi 'azi malrazam za kemuda tu piniangeran kanazu na trau na Amerika, na tu lrarleng kimatatengez a pakangaway kana pidaya 'ami. 'azi merangeranger za tu kinaulepan pinuwalrangan zi, tu dawayaw puvalray na kuret kana uwaasalran na trau na Indian, zi tu pa'iselay paasaalr na Cherokee zi na zuma na pata 'atayan muasalr mukuwa i Oklahoma. na puvalray demepu kinizu na kuret na soto i **Theodore Roosevelt**, merengay semiri za " azi ku rarengay za na 'inava na trau kana Indian mu, maw nazu na minatray lra na trau kana Indian. aramawana adalredalrep lra kakuwa ku nu ku angeangeraw, zi 'azi ku kiyaumalr za kemuda tu pinitrauwan izu na pukiyapulu' na trau kana Indian, halra na maremalrazam ziya za kairayan nazu na kaazu i zenazenan na trau kana Indian," kema.

venralravalray pupana za ngai za ikuwaazuyi na trau kana Indian kema na sinbung kana Cherokee 'atayan mu, tu pa'iselay kana hitay na luwatra 'atayan na Indian paasalr kemakawang za sakuzulr enim leman kiro za dalan.

West
Cherokee

east
Cherokee

'azi muwai paurung za sazu za pinieman, kiping, aekanan zi za traruv. tu pakalrawalrawayaw 'azi temuanger za kuwatrent na wari zi kaulra tu kiyaputremelan kiyana'wan za ising awlranay kema zi, semede' kana saya 'ami mu, tu pasikasikaw pakakawang na 'atayan na Chickasaw, Cherokee, Choctaw, Creek zi Seminole. kanizu na dadalan mu, na Chickasaw muranak minatray za karuwa lruwatra-nanema kuzulr za pinitrawan, na Cherokee mu, muranak za pata kuzulr za pinitrawan. nazu na musama' na trau nu kema mu, ini na dalan na waasalran piyazaya mu, maw na tematengez kaniyam 'atayan, maw naniyam trinatrangisan makadalan kema.

salaw kana kakuwalengan zi meredek lra kantu raredekan i saynin, mukasakasa muwazuwazuk lra na lawuz zi zaya Cherokee, zi na inguwanguyan muasalr i kazu na Sequoyah saruma'enan mu mukasakasa kantu 'atayan lra. aramawana 'azi ziya maziyazi a tu ule' za tu tratrangisan. na lawuz Cherokee zi zaya Cherokee pureha mazikuzikur mali'uli'us za dadikesan kana kezang kana paysu. minatray a papida tu trau kantu pinali'usan. kanizu na papida mu, ulra a sasa maw tu mitrepa venavalray kana tu sinbung, a sasa mu tu alrak ni Sequoyah.

asepelran salri'si' tu anger ni Sequoyah za minatray tu alrak zi, 'emuy'uy venavina pakirev za mareka'inavayan za dadawayan za sēhu za mukasakasa demikes. mazayazayar zi kiyalrimayan za karuwa misa'ur murukes na maresan tu pinngaiyan kana Cherokee. 'emlivat za pidiya vulan mu piya lra kana pazayazayaran. i Sequoyah mingadan za tu "ayawan kana zaya Cherokee" zi puvalray demepu kana kuret kana sēhu na tinukasa. tu pazuwayaw na trau na muasalr zuwa, retr'anay kalalupay na ta vuli' a mazikuzikur kema. pangetrengetr za iyaturusan kantu kakuwayanan kana awatranan kana Cherokee i Sequoyah, na emaeman ziya i kani na dere' ta kinazuwan mu, maw ta wavaawan inta na trau ziya, zi na mareka'inavanava ta mu, maw ta ka'inavayan na mara'izaizang. ta retr'anay ta dere' ta 'alrup ta kinazuwan mu, maresan za ta paekanay na trau na kalramalraman. na tatena' na trau kana Cherokee mu, muwai sipun mureha kana ka'inavayan kema.

maw mu, amelri na trau na Cherokee ziya na maruwa kituluz kantu nirangeran ni Sequoyah. halra na alalengatran nahni na trau na muasalr kemay i Europe, tu kasaemaemayaw 'a'iselay 'emaraw tu dare' nani na 'atayan zi ma'etre'etr kazu i puyung a makiteng na dara'. i likuzan lra mu, na pazikuzikulan kana dare' nazu zi nazuma na trau lra mu, amelri lra na ma'izang lra tu 'ami i Sequoyah na karuwa demikes venuutr lra.

na talikuzakuzan tu innatralraman kana kakawudan kakuwaatrengan

a ma'izang lra tu 'ami mu, kinger i Sequoyah za ulra a salepunan na trau kana Cherokee mu, sawariyan lra tu inuasalran kemay kani Georgia mukuwa kazuwa i Mexico, zi kinger za ulra a ngai na awatranan malremes sawariyan lra. kiyalrimayan za karuwa atrevung kanaheni na trau zi izu na ngai na malremes. kimanay karuwa parevuwa' za karuwa temilirl kantu ngai peniya kana 'atayan kana Indian kema.

i ini mu kamawu na talikuzakuzan tu inu'ivatan kantu inuvaawan.

a azu mu ma'izang lra tu 'ami ni Sequoyah. marelrang za papida za vangsaran masikasik, 'azi temaranapaw zi mu'atrelr 'azi pakaiya' za dalan. muramawan za 'azi parekipta tu aekanan zi, tu paiya'aw nazu na vangsaran za dadalan, zi tu vilinay za aekanan za muketrep misama' za zuwaya wariyan. tu pakikazuwaw mengarangara kana vuwang kana zenan na trarangtrang. 'azi malrazam za masikasik miya' za dadalan na vangsaran zi, mareveliyas kana vuwang na zenan mu, tuluwa liyusan lra tu wari. atrevung kanazu na kaazu i Mexico na zinekalranan mu, maw na mareveliyas kana vuwang mu, 'azi lra pakaiya' kani Sequoyah. makadalan kana piyakedet na dalan miya' mu, tivus tu atrevungay lra na kemelawalawang patawar izu na dawdawan. a uri mukiyapiya tu aekanan ni Sequoyah mu, tu uverukay izu na vuwang kana zenan. kiveray za aekanan makadalan kana trau zi maruwa ziya kemakawang palru muatrevung.

talikuzan lra meredak i Mexico i Sequoyah, zi atrevung kantu zinekalranan. aramawana 'azi atrevung kanizu na vativatiyan na ngai na awatranan, zi 'azi pakarengay kanazu na zinekalranan za waasalran kurelrang kanintaw kikazu i Amerika. kazu kantu waverukan i dadalan mu, ma'evut tu engaz izu na dawdawan na adalrep makawalu tu 'ami, zi tinevelr i Mexico.

parevuwa' za tatiliran kana ngai kana Cherokee i Sequoyah, zi maruwa parengay lra kana "vira'" tu zinekalranan. maruwa temilir venavalray pakalrazam za trau kantu inlrangan kinakawangan i punapunan tu zinekalranan. menadanadam za tu kinasayhuwan na trau na kemay i Europe. maw mi na mitatiliran mivalray na 'atayan kema, zi maresan tu kinayanan nu mazayazayar kana trau na muasalr zuwa. muvaaw kana tu nina'uwan nirangeran na mitrima' kana Indian Cherokee 'atayan, maw na sahar za mareka'inavanava, sasepadan, lralramanan zi atalram za kakawudan.

merarengay lra tu "vira'" kana Cherokee 'atayan, tu pinaatez pakalrazam na viti mu, maw na mareka'inavayan, amelri na tatengezan, maw na sasepadan, amelri na 'a'arawan, maw na mukasakasa vaaw, amelri na museneseneng masu'isu'iz, maw na mikairayan, amelri na sasiriyan.

[tremulretrulr pakelrazam kana venavalray patalru: tu ngai kana English, na vira' zi na valray na sayasaya na kadepu mu "leaf" kema tu piningaiyan, kemazu zi "na merarengay na vira'" mu maw na sayasaya na vinavalrayan na kadepu kakuwa ta.]

[編輯註：2005 年卑南語書寫系統無元音符號 /ē/，但依據本文譯者，這個元音確實會出現在外來借詞中，如本文中的公園 koyēng、政府 sēhu、傳教士 dēndosi、聖經 sēsiyo，因此保留。]

中文原稿 (Yedda Palemeq 編著)

第 1 頁

編譯的話

這是一個原住民的故事，也是一個原住民族的故事。

聯合國估計，全世界有3億7,000萬名原住民，約佔世界人口6%，分布在72個國家，至少包含5,000多種民族。原住民族多數依賴口述、歌謠、編織、皮雕或壁畫傳遞知識與記錄歷史，而沒有文字及讀寫的傳統。

這位原住民生活在距今兩百多年前的美洲大陸。他靠自己的力量改寫歷史，突破「原住民族沒有文字及讀寫傳統」的說法，讓自己的民族和歐洲移民平起平坐。

現在，美國加州最高的紅杉木及1890年設立的國家森林公園以他為名，國會圖書館放過他的半身雕像，美國郵政總局在1980年出了一張價值19分的郵票，上面是他的肖像。甚至西非賴比瑞亞曼德族的瓦伊語書寫符號也受他影響，更何況是鄰近的克里族語呢？

他到底是誰？

第 2 頁

- 1765~1770 年 在田納西州出生
 - 1790 年 隨母親搬到喬治亞州，學習製造銀器的技術
 - 1800 年 母親過世
 - 1809 年 開始研究
 - 1812-1814 年 從軍打戰
 - 1815 年 成家生子
 - 1819 年 西遷到阿拉巴馬州
 - 1821 年 研究完成
 - 1822 年 攜女前往阿肯色州
 - 1824 年 獲頒成就勳章
 - 1828 年 第一份民族報紙出刊
 - 1829 年 西遷至奧克拉荷馬州
 - 1830 年 美國總統簽署《印地安人遷移法案》
 - 1838-1839 年 眼淚之路及族人內鬥
 - 1840 年 協助成立聯合政府
 - 1842 年 前往墨西哥尋找失散的族人及傳說中的語言
 - 1843 年 逝於墨西哥，享年近 80 歲
- 他是塞闍雅，印地安東切羅基族人，讓我們繼續看下去

第 4 頁

會說話的葉子 各族共存的美洲大陸

西元 1770 年代，現今美國東岸的印地安民族對一百多年前就從歐洲航海到美洲的白人移民一點都不陌生，尤其在東南部五大族—奇克索、切羅基、喬克托、克里克及塞米諾爾一眼裡，這些移民原來像是家裡的客人。

印地安民族一向有相互尊重及與鄰友好的傳統，不論對方是另一支印地安民族或英國人、法國人、西班牙人，友善及分享的原則都一樣。土地是神的禮物，人只是管理者，為了使各民族和平共存，在必要的情況下，分享土地也成為不得不的選項。

因此，五大族和歐洲移民共同在美洲大陸生活。他們遷到印地安領域，觀察歐洲移民的社會、經濟、政治、信仰，接觸宣教士辦的學校教育。族人一邊說族語，維持傳統漁獵生活，一邊學習英語，和歐洲移民交易或通婚。合則安，不合則戰，彼此的關係總是隨情勢而變化多端。

這是塞闍雅出生的年代。他的族群切羅基族以密西西比河為界，分為東切羅基族及西切羅基族，由於分隔久遠，即使語言相同，也已發展出各自的領導系統及生活型態。英國人估計，東切羅基族的人口大約 1 萬 6,000 人。

第 6 頁

出身及靈感的來源

塞闍雅出生的東切羅基族部落就在現今美國田納西州裡，他的英文姓名是喬治蓋斯，切羅基族名是塞闍雅。父親是切羅基族及歐洲移民的混血，名叫丹尼爾•蓋斯，母親則是純切羅基族人，名叫烏特赫。塞闍雅的父親很早就離家出走，完全是母親烏特赫撫養他們。她用工具及武器和族人交換動物毛皮，再將動物毛皮轉賣給歐洲移民，由於都是搶手貨，生意還算不錯。

小時候，塞闍雅在族人眼中有點無趣，怪怪的，老是想些有的沒的。因為一場打獵意外，導致他一隻腳受傷，膝蓋腫脹不消，從此跛腳，走路一拐一拐的，也就無法和其他小朋友一起玩。於是，當母親在家的時候，他就陪著做生意；當母親外出時，他則幫忙顧家。他生性害羞，話說得不多，好奇心及冒險的念頭卻是一點也不少。

塞闍雅約二十歲的時候，母親帶著他們往南搬到喬治亞州生活，他在那裡開始學習製作銀器的技術。不久後，母親過世，塞闍雅靠著他的藝術天分，製作精美的銀盤、珠寶及花瓶，十分受到歐洲移民顧客的喜愛。客人鼓勵塞闍雅像其他藝術家一樣在自己的銀器作品上簽名，塞闍雅很想，可是他不知道怎麼簽？

第 8 頁

他從小就和母親說切羅基語，從來沒有上過學，也沒有人教他怎麼寫切羅基語。雖然他有四分之一歐洲血統，最後也學會在自己的銀器上簽下英文姓名喬治•蓋斯，但是他常想，如果有一天他簽的是塞闊雅，那會有多好？！他興沖沖地和朋友分享這個念頭，朋友卻澆了他一大盆冷水，叫他不要胡思亂想，打消念頭。那是不可能的。印地安人哪會寫字呢？

可是，塞闊雅忘不了。

他從小就看著母親和歐洲移民交易，也看著族人的土地漸漸被移民佔去，以前打敗其他印地安民族的部落勇士多驍勇善戰，現在根本敵不過移民者的槍炮火藥。塞闊雅心想，這些移民肯定有他們過人之處，尤其是那項會使「樹葉」說話的技巧，一張張黃紙就可以傳達訊息及知識。他想要學起來，也想要族人學起來。他心想：「這樣一來，我們也可以和這些白人平起平坐了！」

塞闊雅還沒來得及仔細研究，北方就響起戰爭的號角。為了土地，克里族和英國聯軍對抗切羅基族和美國聯軍，塞闊雅被徵召擔任偵查兵。在這段日子裡，他不斷看見長官用「一片片樹葉」傳送秘密軍令，也看著同袍捧著「一片片樹葉」讀著念著，就像和它們對話，於是更加確定自己內心的想法。他巴不得戰爭立刻結束，回家繼續研究實驗。終於，一年多後，切羅基族和美國聯軍打敗了克里族和英國聯軍，這場戰爭就此結束。

第 10 頁

引起懷疑恐慌的研究

戰後，回到喬治亞州的塞闊雅已到了應該成家的年紀，他和莎莉•沃特斯結婚，養育剛出生的女兒阿優卡。除了照顧家庭以外，塞闊雅幾乎日日夜夜都和自己的想法及研究為伍。

一開始，他仔細聽族人說話，每聽到一個切羅基語單字，就在樹皮上畫一個符號，很快就累積了上千塊充滿符號的樹皮。「這樣行不通吧？」他心裡想，還有那麼多字要畫，腳邊的樹皮卻已經堆到沒有地方可放，不僅不實用，連他自己都記不住。他得想另一個辦法才行。

然而，部落耆老及族人都被他的投入嚇到，開始出現許多嘲弄、批評及揣測。大家謠傳他精神異常已經生病，否則就是中了敵族的巫術，在召喚黑色魔法要害整個部落。當時，歐洲移民人數也越來越多，剛打勝戰的美國政府要求東切羅基族往西遷到阿肯色州，把東部讓給白人移民居住。塞闊雅一開始不願意，但以為和為貴及土地也可分享的價值觀，讓他和部分族人最後同意了這個要求。他們利用兩年的時間搬到隔壁的阿拉巴馬州。不肯搬遷，堅持留在喬治亞州的族人則認為塞闊雅搬家就代表他和歐洲移民一個鼻孔出氣，搞不好他才是這些白人的走狗，在樹皮上東畫西畫的，就是要欺負自己人。各種不諒解、攻擊的言論於是紛紛出籠，漫天飛舞。

第 12 頁

這些八卦及閒言閒語終於讓妻子莎莉受不了。她害怕自己的丈夫瘋了，一氣之下便把塞闊雅畫滿符號的樹皮一把把地往大火裡。看著多年的心血付之一炬，塞闊雅非常失望沮喪，只有小女兒阿優卡陪在身邊。他默默不語，隔天便騎馬，帶著女兒離家出走，一路沿著阿肯色河北上，準備前往阿肯色州，和西切羅基族一起生活。

第 14 頁

原來，塞闊雅腦中已經有了研究成果！

一改之前的做法，塞闊雅以音節為單位拆解每個切羅基語單字，然後替每個音節製造一個符號，有些符號是從英文借來的，有些則是他自己研發。最後總共整理出 86 個切羅基語音節符號。旅途中，他教阿優卡記這些音節符號。很快地，阿優卡不僅記下了符號，也能拼出或念出父親給她的切羅基語單字。他們父女手上的樹皮都已經說出話來了！這個方法成功了！

塞闊雅滿心歡喜帶著阿優卡一路奔向阿肯色州，希望西切羅基族能接受他的發明。

沒想到，那裡的族人一聽，還是不敢相信他，以為他胡言亂語。族人把父女倆帶到鎮長喬治•羅瑞面前，鎮長於是派一些耆老及勇士組成真相調查委員會，若判定塞闊雅在搞巫術，馬上執行唯一死刑。

第 16 頁

為了證明自己的研究，塞闊雅為真相調查委員會做了兩次示範。第一次，他讓女兒阿優卡留在門外，請委員念幾個切羅基語字，他在樹皮上寫下這些字後，便走出去，換女兒進來。阿優卡一進來，看著爸爸寫的字，輕輕鬆鬆地就唸出這些單字，委員們個個面面相覷，覺得很神奇，卻還是不敢下判斷，擔心這是父女之間的把戲。於是，塞闊雅請委員選定一些年輕人當他的學生，讓他訓練，幾個月後他們再做第二次示範。

這一次，塞闊雅和他的學生們分別站在不同的地方，聽不到彼此說話，也看不到彼此，完全只能靠書信往返，溝通訊息。往返數回之後，在場的真相調查委員會及族人確認他們溝通的訊息，從此信任塞闊雅的發明是真的，既不是怪力亂神，也不是巫術或黑色魔法，而是族人都可以學習的技能。

第 18 頁

塞闊雅的音節符號系統就像火一樣延燒整個切羅基族。

很快的，族人開始學習讀寫；塞闊雅被選為西切羅基族民族議會議員；議會也頒給他一個成就獎章；基督教宣教士撒母耳·沃斯特訂做一台印刷機，準備翻譯出版切羅基語的《聖經》；第一份切羅基民族報《切羅基鳳凰報》發刊；族人甚至翻譯歐洲移民的報紙，讓部落取得最新訊息及知識。許多大家以前認為不可能的事情都在發生。

塞闊雅呢？他不改寡言的性格，全心投入切羅基語書寫符號旅行教學，也開始轉向思考數學數字、農業技術、政府功能，為族群的未來努力。

第 20 頁

眼淚之路及民族內鬥

從歐洲移民的報紙中，他們發現這些移民已經不再是家裡的客人。他們反客為主，要求塞闊雅及西切羅基族人再遷到西邊的奧克拉荷馬州。

塞闊雅堅守以和為貴的原則，和家人及上百戶切羅基族人一起西遷。不過，仍有不少族人留在阿肯色州，甚至留在更東邊的田納西州、北卡羅來納州及喬治亞州。他們心中氣憤，不解為什麼幾年前一起打戰的盟友，竟然不顧他們的貢獻，簽署《印地安人遷移法案》，又逼他們和其他四族搬遷到奧克拉荷馬州。簽署法案的白人總統西奧多·羅斯福說，他雖然不認為好印地安人就是死印地安人，但是八九不離十啦，他也不會多問第十位人品如何，因為最粗野的鄉下人也比印地安人文明多了。

儘管切羅基民族報不斷呼籲，東南部五大族還是被軍方強制送上超過 1,600 公里的西遷之路。

第 22 頁

不准多帶家當、衣服、食物或毯子；不管氣候環境多麼嚴峻，更不管衛生及醫療是否完備，每隔一年，喬克托族、塞米諾爾族、克里克族、奇克索族、切羅基族就分別上路。在這條路上，奇克索失去 5,000 到 6,000 位族人，切羅基族失去 4,000 條人命。對倖存的族人來說，這條西遷之路簡直就是種族屠殺，那是一條真實的『眼淚之路』。

好不容易抵達路的另一端，東切羅基族和西切羅基族團圓，其中包括最早遷過去的塞闊雅一家人。然而，眼淚卻沒有停止。東西兩群反而開始陷入政治惡鬥，爭奪權力及資源。幾名切羅基族人在這場內鬥中喪生，包括民族報第一位主編以及塞闊雅的兒子。

塞闊雅抱著喪子之痛，呼籲和平，呼籲成立聯合政府，不斷協商，希望講同一種語言的切羅基族人可以團結。幾個月後，兩方達成協議。塞闊雅以「西切羅基族領袖」的名義簽署聯合政府法案，要求接受新移民，原諒內鬥期間的傷害。塞闊雅堅持切羅基的傳統價值觀，大自然及土地為所有族群共享，族群和諧才是最大的善。放棄領域就像施捨食物給窮人，真正的切羅基人會願意為了最大的善而吃虧。

當然，不是所有切羅基族人都接受塞闊雅的價值觀。畢竟，歐洲移民總是得寸進尺，一步步把族人逼向更小的角落。未來，在內在外的抗爭對立漸漸浮現。這些也都已經不是年邁的塞闊雅可以控制的了。

第 24 頁

最後的冒險

在他晚年的時候，塞闊雅聽說有一群切羅基族人很早就從喬治亞州南遷到墨西哥，也聽說有一個失傳已久的古老語言。他希望找到這些族人，也希望發現失傳的語言，也許可以研發出適用所有印地安民族的書寫符號。

那將是他生命中最後一段旅程。

當時，塞闊雅年紀已經很大。他和一些年輕人一起出發，途中不小心迷了路。為了不斷糧，塞闊雅讓年輕夥伴去找路，留給他約十二天的存糧，讓他在一個乾燥的洞穴中等待。不料，年輕夥伴們一走，來回就是三個禮拜，雖然找到定居在墨西哥的族人，回到洞穴之後卻已經找不到塞闊雅。幾位年輕人沿著往南的路線搜尋，終於看到老人家用年邁的步伐慢慢的往前走。原來塞闊雅在斷糧前就離開洞穴，所幸路上都有遇到居民接濟，才能走到現在。

第 26 頁

塞闊雅最後抵達墨西哥，找到了族人，但是沒有找到傳說中的古老語言，也沒能說動住在墨西哥的族人隨他回到美國居住。就在回程的途中，年近八十的老人家就此辭世，他被葬在墨西哥。

塞闊雅創造切羅基族書寫符號，讓族人也可以使「樹葉」開始說話。族人記錄傳述自己的歷史，學習歐洲移民的知識，同以具有書寫傳統的民族自稱，和移民平起平坐溝通談判。他活出了印地安切羅基民族的基本價值觀，那就是熱愛和平、分享、關懷及冒險。

切羅基族的「樹葉」說話了，而它傳遞訊息的是和平，不是侵略；是分享，不是佔有；是共存，不是對立；是尊重，而不是歧視。

na vira' na merarengay

會說話的葉子

執行單位：原住民族語言研究發展中心

總編輯：Yedda Palemeq 執行長

族語翻譯：林進星（初鹿卑南語）老師

美術編輯：李齊軒 繪圖師

責任編輯：A'do moco' 研究助理

原住民族委員會版權所有 © 2016

This image shows a fragment of an old, damaged document. The paper is heavily stained with brownish-yellow discoloration and features numerous irregular holes and tears along its edges, suggesting it has been preserved through centuries. Handwritten in a dark, cursive Gothic script, the text is organized into several lines. The visible characters include letters such as A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, and Z. Some lines begin with capital letters like 'E', 'I', 'M', 'P', 'Q', 'R', and 'T'. The script is fluid and varied, typical of medieval or early modern handwriting. The overall appearance is one of great age and historical significance.